

ขั้นตอนวิธีการการจัดทำคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

“คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาล เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่

๑. ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้เสียหายมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา หรือศาลที่มูลเหตุของคดีเกิดขึ้น และ
๒. ศาลเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด

การเริ่มต้นคดี

การเริ่มต้นคดีเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ กระทำได้ ๒ กรณีคือ

ก. กรณีตามมาตรา ๑๗๒ บุคคลที่สามารถนำคดีมาร้องต่อศาลได้มีดังต่อไปนี้

- ๑.๑ บุคคลในครอบครัวซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง
- ๑.๒ ในกรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะต้องขอให้คุ้มครองสวัสดิภาพได้ มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง บัญญัติให้ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์กรซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพ เด็ก เยาวชน ลตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกกระทำ มีอำนาจกระทำการแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

ข. กรณีตามมาตรา ๑๗๔ หากมีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

๑.๓ เด็ก หรือผู้ปกครองของเด็ก

ผู้ปกครอง หมายความว่า บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

๑.๔ ผู้กระทำการแทน ตามข้อ ๑.๒

การยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพและบัญชีระบุพยาน มี ๒ วิธี ได้แก่

๑. ยื่นคำร้องขอเป็นหนังสือต่อศาล (ใช้แบบ คส.๑)
  ๒. แลกงด้วยวาจา เพื่อให้ศาลบันทึกไว้ (ใช้แบบ คส.๒)
ผู้ร้องจะยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมกับยื่นคำร้องขอ หรือจะแถลงให้ศาลบันทึกว่าจะสืบพยานหลักฐานใดบ้างก็ได้
- กรณีมีเหตุฉุกเฉิน (ใช้แบบ คส.๓)
- ยื่นคำร้องขอกรณีฉุกเฉินพร้อมคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ
  - ยื่นคำร้องขอกรณีฉุกเฉินระหว่างไต่สวนคำร้องหรือ
  - กรณีเร่งด่วนจะแถลงวาจาต่อศาล

การส่งหมายเรียก สำเนาคำร้องขอ และวันนัดไต่สวน

ส่งหมายเรียกและสำเนาคำร้องขอพร้อมทั้งแจ้งวันนัดไต่สวนให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับด่วนพิเศษ หรือโดยเจ้าพนักงานศาล

กรณีส่งโดยวิธีปิดหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๙ หากมีเหตุจำเป็นต้องไต่สวนโดยมิชักช้าเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ร้องหรือบุคคลในครอบครัวศาลอาจมีคำสั่งยื่นระยะเวลาเพื่อให้การส่งหมายเรียกและสำเนาคำร้องขอมีผลก่อนกำหนดเวลา ๑๕ วันได้ล่วงหน้าไปแล้วก็ได้

การยื่นคำให้การและบัญชีระบุพยาน

ผู้ถูกกล่าวหาอาจยื่นคำร้องเป็นหนังสือหรือมาแถลงด้วยวาจาก็ได้พร้อมยื่นบัญชีระบุพยานหรือให้ศาลบันทึกว่าจะสืบพยานหลักฐานใดบ้างก็ได้

การไต่สวน

ศาลไต่สวนพยานหลักฐานตามที่ผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาได้อ้างไว้รวมถึงพยานหลักฐานอื่นที่ศาลเห็นว่าจำเป็นแก่คดีโดยมีต้องถือเคร่งครัดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ

การวินิจฉัยและทำคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาล

หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพยาหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่หรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๖ เดือน และศาลอาจให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนดได้

และให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้

เมื่อศาลเห็นว่า ผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับการปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมฟื้นฟูได้ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แต่ละกรณีว่าศาลจะกำหนดระยะเวลาอย่างน้อยเพียงใด

การแจ้งและการบังคับตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือให้จ่ายเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ตามมาตรา ๑๗๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือกรณีมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมให้ศาลออกหมายแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยมิชักช้า (ใช้แบบ คส.๔ และ คส.๕)

ในการส่งหมายแจ้งคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่ง หากไม่พบผู้ถูกกล่าวหาให้ใช้วิธีปิดหมาย หรือศาลอาจให้ส่งโดยวิธีอื่นได้ ทั้งนี้ ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่งศาลทันที

ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหา มีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ (ใช้แบบ คส.๖)

ในกรณีศาลมีคำสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือเจ้าพนักงานอื่น ติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งศาลและกำหนดระยะเวลารายงานให้ศาลทราบ ให้ศาลมีหนังสือแจ้งคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวทราบ (ใช้แบบ คส.๗)

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่า ๑ เดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้

ตามมาตรา ๑๗๘ บัญญัติให้ในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรได้ ในกรณีมีการจดทะเบียนสมรส ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวได้

แผนผังการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

